

Nr 39.*Utlåtande i anledning av förslag om grunder för pensionering av de äldre riksdagsvaktmästarna.*

I skrivelse den 29 april 1948 hava *fullmäktige i riksgäldskontoret* överlämnat ett av särskilda utredningsmän den 27 i samma månad framlagt förslag till grunder för pensionering av de äldre riksdagsvaktmästarna och därvid för egen del anfört och hemställt följande:

I den utredning, som föregick 1948 års riksdags beslut angående reglering av arvodena till de hos riksdagen tillfälligt anställda tjänstemännen m. m. (jfr bankoutskottets utl. nr 10/1948), framhölls önskvärdheten av att frågan om grunderna för bestämmande av pension till de äldre riksdagsvaktmästarna upptoges till behandling. Det syntes lämpligt, att — sedan riksdagen fastställt pensionsgrunderna — riksdagen uppdroge åt riksgäldsfullmäktige att i förekommande fall besluta om dessa befattningshavares pensionering. I anledning härav uppdrogo fullmäktige den 1 april 1948 åt riksgäldsfullmäktigen E. G. E. Eriksson och riksgäldskommissarien S. O. Widlund att verkställa utredning i ärendet.

Efter fullgjort uppdrag hava utredningsmännen i härvid fogad skrivelse den 27 april 1948 till fullmäktige framlagt förslag till grunder för pensionering av de äldre riksdagsvaktmästarna.

Fullmäktige, som tillstyrka utredningsmännens ifrågavarande förslag, hemställa, att bankoutskottet måtte föreslå riksdagen att i överensstämmelse med nämnda förslag *dels* besluta att tjänste- och familjepensionering för de äldre riksdagsvaktmästarna ordnas på sätt av utredningsmännen föreslagits, *dels ock* uppdraga åt fullmäktige i riksgäldskontoret att besluta beträffande pensioner i förekommande fall.

Utredningsmännens förslag är av i huvudsak följande innehåll:

Enligt beslut av 1947 års riksdag ha riksdagsvaktmästarna blivit underkastade 1947 års avlöningsreglemente för riksdagens verk (jfr bankoutsk. utl. nr 57/1947). Härvid ha dock undantagits vaktmästare, som äro födda år 1888 eller tidigare. Till denna grupp har även enligt beslut av fullmäktige efter därom gjord ansökan hänförs förste vaktmästaren i statsutskottet Yngve Andersson, som är född år 1890. Antalet vaktmästare i gruppen är numera tretton. Liksom de lönegradsplacerade vaktmästarna äro även ifrågavarande äldre vaktmästare underställda fullmäktige i riksgäldskontoret. Innevarande års riksdag har i samband med fastställande av nya avlöningsbestämmelser för hos riksdagen tillfälligt anställda tjänstemän uppdragit åt fullmäktige att verkställa omreglering av arvodena till de äldre riksdagsvaktmästarna (jfr bankoutsk. utl. nr 10/1948). Sådan arvodesreglering ha fullmäktige numera vidtagit i enlighet med av riksdagen godkända grunder.

Bihang till riksdagens protokoll 1948. 8 saml. Nr 39.

Tjänstepensioner på grund av anställning hos riksdagen ha hittills beviljats i sådana fall, där vederbörande haft sin egentliga arbetsinkomst av riksdags tjänstgöringen, och i regel icke tillerkänts andra befattningshavare än sådana, som vid avgången ur riksdagstjänsten kunnat åberopa en långvarig anställningstid och för sin ålderdomsförsörjning varit väsentligen beroende av pensionen.

Beträffande riksdagsvaktmästare har utöver pension beviljats gratifikation vid avgången ur tjänst. Under senare år har härvid såväl pensionen som gratifikationen bestämts till 1 200 kronor. Av de pensionerade vaktmästarna leva två, nämligen förra vaktmästaren å riksdagens tryckeriexpedition Johannes David Bergstrand och förra vaktmästaren hos riksdagens första kammare Gustaf Ragnar Tillman. Bergstrand beviljades av 1943 års riksdag pension på grund av sjukdom från och med den 1 januari 1943 (bankoutsk. utl. nr 6/1943) och Tillman av 1944 års riksdag på grund av åldersskäl från och med den 1 juli 1944 (bankoutsk. utl. nr 5/1944). Efter pensionsregleringar utgå dessa pensioner för närvarande med 2 340 kr. jämte 12 % rörligt tillägg. Sedan Bergstrand tillfrisknat, har han beretts arbete såsom vaktmästarbiträde å tryckeriexpeditionen, där han fortfarande tjänstgör.

Såsom ovan antytts, synes det vara lämpligt, att särskilda grunder för pensioneringen av de äldre riksdagsvaktmästarna fastställas av riksdagen. Dessa grunder torde få utformas i nära anslutning till tjänstepensionsreglementet för riksdagens verk, som är tillämpligt å de yngre riksdagsvaktmästarna, vilka äro underkastade avlöningsreglementet för samma verk.

Under ovan angivna förutsättning och med beaktande av i det följande berörda särskilda förhållanden har upprättats bifogade tabell,¹ utvisande de pensionsbelopp, som skulle tillkomma de äldre vaktmästarna. Härvid har förste vaktmästaren i statsutskottet Yngve Andersson icke medtagits, enär han är berättigad till tjänstepension på grund av ordinarie anställning i statskontoret.

Liksom beträffande den tablå, som uppgjordes i samband med förslaget till de yngre riksdagsvaktmästarnas löneklassplacering, bygger även nu ifrågasvarande tabell på uppgifter, som inforrats från vaktmästarna eller som funnits tillgängliga i riksgäldskontoret. Sammanställningen torde få betraktas som preliminär och bör först efter vederbörlig granskning läggas till grund för beslut om pensionering i förekommande fall. I likhet med vad som tillämpats vid de yngre vaktmästarnas löneklassplacering och som förutsatts skola gälla även vid *beräkning av deras tjänstår för rätt till pension* (jfr bankoutsk. utl. nr 57/1947 s. 6), har för de äldre vaktmästarna tjänstgöringstid hos riksdag, kyrkomöte och riksdagens revisorer tillgodoräknats med 25 % förhöjning. Vidare har i enlighet med i statskontoret tillämpade grunder fast anställning vid försvarsväsendet tillgodoräknats med $\frac{2}{3}$ av anställningstid efter uppnådda 18 år. Tillgodoräkande av tjänstår har skett till och med utgången av den kalendermånad, under vilken levnadsåldern 63 år uppnåtts, d. v. s. den pensionsålder, som gäller för de lönegradsplacerade yngre riksdagsvaktmästarna. För fem vaktmästare, som ej uppnått 63 år, har räknats med att riksdagstjänstgöringen under återstående tiden till 63 år skulle vara högst $7\frac{1}{2}$ månader årligen. Efter antalet tjänstår har härefter uträknats det pensionsbelopp,

¹ Intagen som *Bilaga* vid detta utlåtande.

som skulle utgått om tjänstepensionsreglementet varit tillämpligt. Med hänsyn till att pensionsavgifter icke erlagts av här ifrågakommande personal torde en reduktion av pensionernas grundbelopp höra ske enligt tillämpad praxis med förslagsvis 10 %. Pensionsbeloppen ha avrundats till närmast högre med 12 jämnt delbara krontal. Behovsprövning av pensionerna såsom tidigare skett skulle ej längre ifrågakomma.

Enligt bankoutskottets av 1947 års riksdag godkända uttalande skola de äldre riksdagsvaktmästarna under förutsättning av full tjänsteduglighet få kvarstå i tjänst hos riksdagen intill samma ålder, som enligt hittills gällande praxis tillämpats beträffande den hos riksdagen tillfälligt anställda personalen. Den åldersgräns, som här åsyftats, är 70 år.

I detta sammanhang uppställer sig frågan, huruvida en omreglering av de pensioner, som utgå till ovannämnda pensionerade riksdagsvaktmästare Bergstrand och Tillman, påkallas i anledning av det föreliggande förslaget om pensioneringsgrunder för de äldre riksdagsvaktmästarna. Verkställda beräkningar ha emellertid visat, att nuvarande pensioner nära motsvara de pensioner, som efter 67 års ålder skulle utgå med tillämpning av de föreslagna grunderna. Med hänsyn härtill synes någon omräkning av pensionerna till Bergstrand och Tillman icke böra ifrågakomma.

I samband med frågan om tjänstepensioneringen för de äldre riksdagsvaktmästarna torde även frågan om deras familjepensionering böra övervägas. Riksdagen har vid olika tillfällen beviljat änkor efter riksdagsvaktmästare understöd med engångsbelopp (gratifikation), vilka — oavsett längden av vederbörandes tjänstgöringstid — pläгат fastställas till 1 000 kronor. Bankoutskottet vid 1945 års riksdag framhöll emellertid i sitt utlåtande nr 41 i anledning av väckt motion om gratifikation åt förre förste vaktmästaren C. E. G. Carlbergs änka, att änkepension undantagsvis borde kunna beviljas i särskilda fall. Förutsättningen härför syntes dock böra vara, att riksdagstjänsten utgjort vederbörandes huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla samt att tjänstgöringen hos riksdagen varat under avsevärd tid. Därjämte borde krävas, att den efterlevande änkan av ålder eller sjukdom vore oförmögen till arbete och vore i behov av understöd. Pensionsbeloppet föreslogs av utskottet i anslutning till vad som av riksdagen pläгат beviljas till efterlevande till statsanställd personal i motsvarande löneställning böra fastställas för änka efter förste vaktmästare till 444 kronor och för annan vaktmästare till 384 kronor för år. Riksdagen biföll här- efter utskottets hemställan om en årlig pension av 444 kronor åt C. E. G. Carlbergs änka. Efter pensionsreglering uppgår denna pension för närvarande till 962 kronor jämte 12 % rörligt tillägg. Pensionen till änka efter annan vaktmästare skulle nu motsvara 840 kronor jämte 12 % tillägg.

Ordinarie befattningshavare vid riksdagsbiblioteket, justitie- och militieombudsmansexpeditionerna samt riksdagens hus erhöilo först från och med den 1 juli 1929 familjepensionsrätt enligt av riksdagen fastställt reglemente. Vid familjepensioneringens ordnande uteslötos emellertid de befattningshavare, som uppnått en levnadsålder av 60 år, från familjepensionsrätt enligt reglementet på samma sätt som nu skett med de äldre riksdagsvaktmästarna. Riksdagen har emellertid beviljat pensioner till änkor efter överbibliotekarierna Höckert och Gödel (bankoutsk. utl. nr 47/1939 och 74/1941), vilka på grund av åldersskäl icke blivit underkastade reglementet. Därvid bestämdes pensionsbeloppen till i runt tal 65 procent av den pension, som skulle utgått om familjepensionsreglementets bestämmelser varit tillämp-

liga. Reduktionen företogs med hänsyn till att pensionsavgifter icke erlagts. För änkefru Höckert blev pensionsbeloppet något lägre än för änkefru Gödel, då överbibliotekarien Höckert vid avgången från tjänsten erhöll avkortad pension.

Med tillämpning av nämnda reduktionsregel och efter avkortning för felande antal tjänstår skulle familjepensionerna för de äldre riksdagsvaktmästarna i många fall understiga de pensionsbelopp å resp. 962 och 840 kronor, som ovan angivits för efterlevande till förste vaktmästare (samt postvaktmästare) och annan vaktmästare. Utredningsmännen anse därför, att de sistnämnda pensionsbeloppen böra tillämpas för efterlevande änkor till de äldre riksdagsvaktmästarna, oavsett tjänstetidens längd. Härvid synas i övrigt de i familjepensionsreglementet för riksdagens verk fastställda grunderna i tillämpliga delar böra lända till efterrättelse. Någon behovsprövning skulle icke ske. Liksom i fråga om tjänstepensionerna för dessa vaktmästare synas fullmäktige i riksgäldskontoret böra bemyndigas att besluta beträffande pensioner till deras efterlevande.

Vid bifall härtill skulle det ankomma på fullmäktige att avgöra fråga om pension till änkan efter förste vaktmästaren Christian Jensen, som avled den 4 mars innevarande år och som tillhörde gruppen äldre riksdagsvaktmästare.

Utskottet. Enligt det föreliggande förslaget skulle vid pensioneringen av de äldre riksdagsvaktmästarna tillämpas grunder, som nära ansluta sig till bestämmelserna i tjänstepensionsreglementet för riksdagens verk, vilket gäller för de yngre riksdagsvaktmästarna. I fråga om tjänstårsberäkningen skulle härvid gälla vissa särskilda regler, vilkas närmare innebörd framgår av den ovan intagna redogörelsen. I anslutning härtill ha preliminärt framräknats de pensionsbelopp, som skulle tillkomma de äldre vaktmästarna. Vid sin granskning av förslaget har utskottet icke funnit anledning till erinran mot detsamma. Likaså tillstyrker utskottet de ifrågasatta grunderna för de äldre vaktmästarnas familjepensionering, varjämte utskottet biträder förslaget att fullmäktige i riksgäldskontoret erhålla i uppdrag att i förekommande fall besluta om tjänste- och familjepensioner till ifrågavarande personalgrupp.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må *dels* besluta att tjänste- och familjepensioneringen för de äldre riksdagsvaktmästarna ordnas på sätt ovan föreslagits, *dels ock* uppdraga åt fullmäktige att besluta beträffande pensioner i förekommande fall.

Stockholm den 25 maj 1948.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Närvarande

från första kammaren: herrar Åkerberg, Sundvik, Leander, Ljungdahl, Petersson i Karlskrona och Persson i Älvdalsåsen*;

från andra kammaren: herrar Wiberg, Andersson i Munkaljungby, Eriksson i Sandby, Sundberg, Svensson i Alingsås*, Persson i Norrby och Stjärne.

* Ej närvarande vid justeringen.

Bilaga.

Preliminär beräkning av pensioner till äldre riksdagsvaktmästare.

N a m n	Född	Anställd hos riksdagen sedan	Effektiv tjänstetid hos staten ¹	Befattningen motsvarar lönegrad	Beräknad pension (grundbelopp ·/· 10 %)	
					före 67 års ålder	efter 67 års ålder
<i>Förste vaktmästare</i>						
E. Eklund	3/7 1880	1905	25 ¹ / ₂ år	Ce 14	—	2 820
<i>Postvaktmästare</i>						
S. Hellborg	29/4 1885	1919	20 ¹ / ₂ år	Ce 14	2 760	2 268
S. Nilsson	19/4 1886	{ 1927—30 } 1934	21 ¹ / ₂ år	Ce 14	2 904	2 388
<i>Vaktmästare å tryckeriexpeditionen</i>						
G. A. Alfvén	17/10 1880	1922	17 år	Ce 12	—	1 728
E. Fogård	4/3 1886	1919	24 ¹ / ₂ år	Ce 12	3 060	2 484
<i>Vaktmästare</i>						
G. A. Zeffér	26/9 1879	{ 1913 ² } { (1903-12) }	30 ¹ / ₂ år	Ce 10	—	2 760
G. H. Eriksson	19/1 1880	1911	20 ¹ / ₂ år	Ce 10	—	1 896
A. Eklöf	20/12 1880	1919	24 ¹ / ₂ år	Ce 10	—	2 268
F. Carlsson	11/8 1883	1913	31 ¹ / ₄ år	Ce 10	3 468	2 760
L. Jönsson	5/2 1885	1920	19 år	Ce 10	2 208	1 752
G. Bergman	27/8 1886	1919	20 ³ / ₄ år	Ce 10	2 412	1 920
H. Malmgren	4/1 1888	1935	16 ¹ / ₄ år	Ce 10	1 884	1 512

¹ Inkl. 25 % förhöjning av tjänstgöringstiden hos riksdagen och dess revisorer samt allmänna kyrkomöten. — Tjänstetid beräknad intill 63 års ålder.

² Anställning såsom äldre vid riksdagens hus.